

FELVIDÉKI HIRADÓ

POLITIKAI HETILAP

Előfizetési árak:

Egész évre 8 korona
Fél évre 4 korona
Negyed évre 2 korona
Egy szám ára 20 fillér
Nyilttér sora 40 fillér

Hírdetéseket felvevő lapunk kiadóhivatala és az Általános Tudósító Vidéki lapok központi hírdetési osztálya Budapest VII., Erzsébet-kört 41.

Szédelgés vádja a politikában.

Ennek a vádnak különféle alakja lebeg most állandóan annak a térnek levegője fölött, amit általánosan nemzetiségi politikának nevezünk. Támasztották azok, akik a mai helyzetben való különleges álláspontjukkal viszonyainkba beletörődni nem tudnak, akik különleges törekvéseikkel nemzetünk fejlődésének általános irányával szembe helyezkednek, akik ugyan a faji különválás jelszavai alatt maguk üzték a legvakmerőbb szédelgéseket a félrevezetett tömegek folyónával, sőt itt-ott életével is és támasztották velünk szemben, akik ritka türelemmel állandóan a békés megoldásokat keressük és szinte bűnös következetességgel haladunk azon az uton, amely a magyarság hagyományos politikai tapintatának lejtőjén vezet.

És a vád tartotta magát. Atvette azt a külföldi sajtója a Björnsonok és Scotus Viatorok révén és hódított teret, sőt hódított olyan téren is, amely nekünk magyaroknak már-már fájdalmas visszatetszést hozott.

A mi politizálásunk szédelgésének vádját azonban itt is szétszórták már egészen. A nép, melyre a nemzetiségi agitáció mint nyers erőre hivatkozni szeret, — a nép, melyet meg kellett tévesztetni, hogy aztán rendelkezni is lehessen vele, már szintén azon a véleményen van, hogy ami nálunk a nemzetiségi politika jegyében részünkről történik, az nem más, mint szédelgés, melynek komolyságában sem kell hinni többé. És amint ez a vád meggyökeresedett, utána kialakult a vélemény hasonló alakja mindenről, ami bennünket illet.

Ma a nép nemcsak a nemzetiségi politikában történt ellensúlyozó működésünket hiszi annak, hanem szédelgést lát politikai életünk minden terén és annak minden irányában, szédelgést az iskolákban, a hivatalokban, üzletekben, iparban és mindenben, ha az véletlenül magyar jelleggel van fölrüházva. Természetes, hogy

bizalmatlanná lett ezekkel az intézményekkel szemben éppen úgy, mint az egyénekekkel is, akik azokkal némi vonatkozásban állanak.

Ne tagadjuk, a nép, a tót népet legalább nem a miénk többé. A lélek-kufárok hada sötét, alattomos munkával elmetszette a fonalat, amely azt a nemzet testéhez szorosabban fűzte s hogy többé a visszatéréstől még tartaniok sem kelljen, a belé oltott engesztelhetetlen ellenszenv által elszigetelték azt teljesen úgy, hogy ma csak a külső kényszer az már, amely a függést még tartja.

Valljuk meg, szomorú az olyan béke sorsa, amely fölött állandóan örködni kell.

Hol itt a hiba? Igazuk lenne azoknak talán, akik a megváltozott helyzetnek egyedüli okát az ugynevezett lateiner seregnek a néppel szemben való merev magatartásában látják? Hogy a hivatalnokoknak s a magyar intelligens közönségnek kimért, visszataszító modora volna az elválasztó fal, melyen át a kétrészlől való közeledésnek még a szándéka is lehetetlenné vált? Nem lehet. A magyar ügyet szolgáló hivatalnok, éppen kettős feladatának tudatában, mindig készséggel végezte kötelességét abban az irányban is, amely a nép jóindulatu megnyerésére vezet. S hiába! Tehát nem itt, nem az őrszemek gyanánt kiküldött maroknyi magyarság kötelességmulasztásában kell keresni a bajok okát, hanem másutt.

Ha belemélyedünk a tót agitáció alakulásaiba, ha megfigyeljük, hogy a kezdetben közömbös nép az izgatás folytonos hatása alatt miként változik át fanatizált tömeggé, mit egy jelszó is megingatni képes, úgy föl kell tételeznünk, hogy a fegyvernek, az eszköznek, mely ezt a változást földélte, könnyen érzékelhető, szemmel látható s a népre így közvetlenül hatónak kell lennie.

A tót nemzetiségi heti folyóiratok egyidőben rendes rovatot nyitottak az 1868 : XL. t.-o.-nek. Egész részleteket, fejezeteket közöltek belőle, a miket magyarázatokkal ellátni soha-

sem mulasztottak el. Már a fordítás is nekik kedvező alakban történt, a magyarázat meg olyan értelmet adott minden egyes szónak, hogy a hiszékeny nép képzelődését a legfelsőbb fokra csigázta föl. A nemzetiségi törvény foglalatja meg mint politikai káté ma már majd minden tót földmives főlkjában ott van. Ebből és a magyarázatokból tanulja meg, hogy ő mint tót, csak olyan jogokkal van felruházva, mint a magyar miniszter maga, tehát semmivel sem kisebb ur, mint amaz; hogy ők — a tótok — csak olyan nemzet, mint más s csak olyan jogai vannak a közigazgatásban, iskolákban, bíróságokban nyelvtük és akaratauk érvényesítésében, mint a magyarnak.

S nemcsak ezeket tanulja meg, de megtanulja azt is, hogy ezekhez a magyarázatok által szélesen kiterjesztett jogokhoz jussa annál is inkább van, mert ezt a törvényt a magyar országgyűlés, még pedig nélkülük hozta és megtanulja azt különösen, hogy a magyarság által nekik kínált jogokat most éppen mi magyarok sikkasztjuk egymás után, amikor a törvénybe erőszakosan belemagyarázott értelemnek megfelelően nem akarunk intézkedni, a mikor nem adunk nekik tót szolgabirákat, alispánokat, nem adunk tót tanítókat, tanárokat, bírákat, akik velük és gyermekeikkel minden irányú érintkezésben mindig az ő nyelvüket alkalmazzák; amikor nem engedjük, hogy ők itt ezen az általuk lakott földön teljesen a maguk izlése szerint rendezkedjenek be és végül, a mikor nem engedjük magunkat kikergettetni...

Mert a nemzetiségi törvény sora között is tudnak olvasni a vezérek s amit ők onnan kibőngésztek egyszer, annak elterjesztéséről is gondoskodnak már.

A nép tehát vezérei gondoskodásából ismeri a nemzetiségi törvényt s ismét csak vezérei különös figyelméből ferden ismeri azt.

Azt a szót, minek előbb tágabb jelentőséget adtunk, később jelentő-

ségében korlátozni bajos, de lehetetlen akkor, ha hallgatónk az elsőt meg is szerette már. Itt tehát mitsem használna a nép felvilágosítása a törvénynek igazi értelmét illetőleg. A nép fantáziája, rokonszenve odanőtt ahhoz a felfogáshoz, amit előzőleg vezérei magyaráltak belé, ugyanannak a szónak kisebb értelmét nem fogja elhinni többé.

És itt van az alap, amelyre politikai életünk szédelésének vadját építették. Ránk sütötték, hogy a törvényt mi magunk nem tartjuk meg, ránk sütötték, hogy éppen a törvény fennálló rendelkezésének ellenére eszelecszünk akkor, amikor voltak elbánni akarunk; — sőt hogy minden törvényt lábál tiporva, törekszik az ő jogai, szabadságai megvonásában és végeredményben az ő megsemmisítésükön.

Kezünkben a törvény, amely kiterjesztett értelmezésében a mi jogtiprásunk okmánya. Amíg ezt ott hagyjuk, addig hiába kívánják a békét s amíg az ott lesz, addig vadolni is fog bennünket s nincsen hatalom, amely ez alól felmentsen bennünket. Addig a nép szemében mindig politikai szédelgők leszünk.

Töröljük el tehát, vagy adjunk olyat, amelynek szavai minden kétséget és félreértést kizárólag tisztázzák a helyzetet.

— dr.

A lengyel-magyar barátságának legutóbb fölmerült mozgalma a szlávok között érthető megkülönböztést keltett. Kírívó azonban, hogy az ellenzésnek egy lengyel lapot is sikerült megnyernök, melynek szerkesztője, dr. Konecny, többek között ezeket írja: „Nemcsak a szláv-ság, de a lengyelek szempontjából is ellenésnek vagyok minden lengyel-magyar közlekedésnek. A magyarok látogatása után bennem félelem ébred föl, milyen csapás fenyegeti megint nemzetünket. Mert arra teljes biztonsággal számíthatunk, hogy a magyarok Berlinnel szövetkezve készülnek ellentük, azért barátoknánk vallunk. Amikor a magyarok a szerbekkel barátoknák, az a felségvárosi pörben végződött, a horvátokkal való barátkozásnak meg Fiume itta meg a levét.“ Így a lengyel lap. A cseh és más lapok természetesen még előbbben itélik meg a magyart. Őra intik a lengyeleket a „megbizhatlan“ magyarok barátságától és mindentől a tótokat állítják oda elriasztó példa gyanánt, aikkal eleinte szintén békésen férték meg s hogy ma már a léleketvételét is megtagadják tőlük.

A szláv-ság, természetesen, amely nagy álmairól soha sem mondott le, nem fog lemondani a lengyelekről sem, erről a nemzetről, mely itt a keleten elfoglalt helyzetétől fogva a nagyszláv ideák legfontosabb tényezője lett. Vagy velük is számolnak, vagy nem, de az utóbbi eseten az ábránd mindig ábránd marad. A lengyelek azonban jobban szeretik a szabadságot, mint az orosz ezeregyjé meséit. A mai függés meg mindig elviselhetőbb, mint az oroszok által nyújtott szabadság lenne.

Amint a célszerűség, a költsézőz szűkösség fildézett s a történelom, a mult ráttűtött pecsétjét, azt egy megvett lengyel lap meg nem történte tenni nem lesz képes.

Birtokpolitika.

Irta: Vizer Ferenc, országgyűlési képviselő.

I.

Bizonyára furesán hangzik nálunk e kifejezés. Idegenül, hisz a mi eddigi birtokpolitikánk nem nevezhető ennek. Birtokpolitikánk igazában majd csak akkor lesz, ha Darányi miniszter javaslatából törvény válik.

Nem állíthatjuk, hogy a nevezett javaslattal minden tekintetben egyetértünk; mert hiszen ez sok tekintetben a nagybirtokosnak kedvez s a kisember birtokszerzési alkalmát — gyengéden tartalmazza; de feltétlen érdeme, hogy az első törvényes intézkedést provokálja, mely a kötött birtokhoz nyulni mérszel.

E javaslat alapgondolata az az igazság, hogy minden magasabb ipari fejlődésnek főfaktora a telepítés, vagyis a népességnek a szerzése. Már pedig e tekintetben a magyar birtokpolitika rossz és nemzetellenes, hiszen az ország területéből 7% a törpebirtokra esik. Már most az a paraszti hogyan élhessen meg? Vagy ha vesszük, hogy 10 holdon aluli birtokos vagy 70% van, hogy volna ez egészséges állapotnak mondható?

Pedig a paraszti a nemzetnek az alapfalazata, melyet csakis erősíteni kell s gyengíteni nem szabad!

Darányi javaslata szerint az erős ellenőriző szándék, a visszafélések megakadályozásának a biztosítása, az állami telepítéseknek az előtérbe való toléása céljából 120 millió korona telepítési alap létesítése szándékolatik. A föld alapja az állami s a társadalmi

T Á R C A.

Természeti emlékeink védelme.

— A „Felvidéki Híradó“ eredeti tárcája. —

Irta: Verner László.

Nagyon itt volt az ideje, hogy társadalmi és hatóságai védelemben vegyünk természeti emlékeinket. Kegyeletlenül még élettelen tárgyak gyűjtésére és gondos őrzésére szólít, hogyne kellene hát természeti emlékeinket őrizni, melyekhez nagy, emlékeztető történelmi emlékek kapcsolódnak? Nem mondanók-e barbárnak és gonosztervűnek azt az embert, aki dinamittal (mert fejszével nem bírta vele) robbantán szét Oszkó bájmődi hársfáját, melyet a Mátysföld zárnak ura 1301-ben ültetett, mely alatt a huszita eretnekek mondták el lázító szónokataikat, ahol Boesky István, a kuruc felkölvözér fejedelmi sőtora volt, mikor párhíveivel ott országgyűlést tartott. Ez alatt a vén hárs alatt ütték fel II. Rákóczi Ferenc fejedelmi sátorát, mikor hosszu harcok után megpihent. Hatszáz évet túlhaladt már e sok viharr látott és most is gyönyörűen díszlő hársfa és bizonyán nem akadna ember, aki pusztulását megindulás nélkül hallaná. De ez csak egy természeti emlék. Buhócon van Mátys király hársfája, melyet „az igazságos“ maga ültetett. És a zborói hársak? Rákóczi méla ábrándjainak, nagy hazafias terveinek e gyönyörű

színhelye? Bartók Lajos lantjáról szól ez a költői tiráda:

„Vegyülve itt fenyők gyász illatába
A hársfávirágok lelke leng elő;
E hársfához kötőtte paripáját
A fejedelem s táborozó bajnokai.
Zászlóit e lombok közé plántálták
S tépték virágát harcra szállva ki.“

A zborói hársfák maiglan is szépen díszlenek. Legendá beszéli róla, hogy valamikor régen egy erdei fatolvaj az egyik hársat ki akarta vágni. Az első fejszezapásra vér szerkedett a sérülés helyén s riadtan szaladt el a tolvaj s lett ezenül a falu eszelős bolondja ettől a perctől kezdve. Valahányszor bajban van a nemzet, a néphit szerint Turul madár rászáll a zborói legnagyobb hársra s onnan vigyáz a magyar nemzetre. Vajjon a Turul madár ott il-e most?

Ugyancsak a néphit tartja, őzri apáról fura azt, hogy a Vajka község határában lévő somákat Szent István király maga ültette. Nagy, árnyas lombkoronát ad az a szifa, mely a szisole — murányi országot mellett, a Taracka patak közelében van. Kedves történet fűződik ehhez. Wesselenyi itt látta meg a murányi vénuszt, Széchy Máriát. Kivételes helyzetben. A murányi vár hőselekt asszonya fehér paripán jött ide a néphit szerint, hogy a Taracka hús vizében megfürdők. Ezzel kezdődik a két ellenfél szerelmi regénye,

melyet a népképelet naiv, de egyuttal megindító dalokban őrzött meg. A cserhalmi tölgyek legendáját is tudjuk. A győző sereg tölgyleveléből, mely a kucsmáról esett le, nőtt ki a maig viruló cserhalmi gyönyörű tölgyes. Királya az a hatalmas fa, mely Szent László harcra sisakjáról hullott le.

De mennyi olyan kedves emléktünk van, melyek nagy költőinkre emlékeztetnek. Eperjesen van egy fa, amelye Petőfi sajátkezűleg véste norét. Kisfaludnak kegyeletesen őzik Csobánc várában ültetett diófáját, melyről egy szép regéje szól. A helikoni unnepek alatt 1318-tól kedves és elmaradhatatlan szokás a résztvevőknek egy-egy fát ültetni. Kazinyóir faja ma is szépen díszlik. Bercsényi fáját külön mutogatja a kegyelet; Arany tölgyesei a Szent Margitszigeten emlékeztetnek az „Oszkókra“, a költői alkotást e mélahus dalaira.

Ezrekre megy történelmi természeti emlékeink száma. Ma még mindég gazdagok vagyunk ezekben az emlékekben, de sajnos, ezrével pusztultak el emlékeink. Nálunk semmilyen irányban, védelemben a természeti emlékek nincsenek. Egy-egy új vasut, egy-egy ipartelep, egy-egy új gazdasági investíció könyörtelenül írta történeti és természeti emlékeinket, eszenfölt lassan, de biztosan pusztítja a gondozás hiánya miatt az idő. Ha olyan praktikus, lelki felgerjedésekre józan-ságánál fogva képtelen nemzet, mint amilyen

életnek s így a földbirtok viszonyai szabályozandók erős nemzeti birtokpolitika alapján. De benne nemcsak a telepítés és ingatlanfeldarabolás szabályozásáról van szó, hanem beavatkozás az ingatlanok árverésébe, a síkvidéki birtokoknak erdővel való kicserélésébe; az állam elővásárlási jogának biztosítása a korlátozott forgalmu birtokokon, a földbirtoknak az eredeti birtokos vagy a család kezén való megtartásának a módjai megállapítása s a haszonbérleti társulatok létesítése stb. által is.

A telepítés szükséges voltát elismerte mint kezdő lépést már az 1894. V. t.-c., de a hiányokat s az anyagi eszközöknek az elégtelenségét igazában a gyakorlati élet mutatta ki.

Egyik kimagasló előnye a javaslatnak, hogy a gazdálkodó s munkástelephelyek mellett középbirtokos telephelyek is létesítenek, azért, hogy a középbirtokosoztály megerősítették, mely azután a hazafias szellemű vezetésben segédkezzék. Éppen azért a közérdekű ingatlanok a feldarabolásnál elősegíti, a kizsákmányolt ingatlanfeldarabolást pedig megakadályozza; támogatja a korlátozott forgalmu birtoknak a birtokos beleegyezésével haszonbérleti alapon való letelepítését s megveti a bírói árverés alá kerülő ingatlanoknál a járadéktelek akatításának az alapját, hogy az eladósodott birtokos s családja megmentessék. A haszonbértes telepítést csak átmenetileg, ideiglenesen engedi meg.

A járadékrendszerben a földbirtok nem tőkét, hanem járadékot szolgáltató minőséggel bír. A járadéktelekké

való alakítás abból áll, hogy a vevő tulajdonul megveszi az ingatlant, de a teljes tulajdon e megszerzésével szemben állandó évi járadékot köteles az eladónak fizetni, mely az illető ingatlan tiszta hozadéka alapján állapítatik meg; mert a járadék szolgáltatása a vevőre nézve rendszerint könnyebb, mint a vételári tőkének s kamatainak a fizetése. A járadék ellenében való vétel külsőleg az örökhaszonbérlethez hasonlít; — jogilag azonban ott van a nagy különbség, hogy amíg az örökhaszonbérletnél a földnek a használója csak a használati jogot szerezte meg s ennek fejében s tartamára teljesít a föld tulajdonosának bizonyos visszatérő szolgáltatást, addig a járadékteleknél a földnek a használója ennek a tulajdonát is megszerzte s a megszerzett tulajdon fejében fizet a másikkal bizonyos, állandóan visszatérő szolgáltatást. A kettő még abban is különbözik, hogy az örökhaszonbérlet szabály szerint megválthatatlan, míg a járadék bármikor, vagy részben, vagy egészen megváltható s a felek megegyezése esetén törleszhető is.

A járadékot a járadékkötelesnek az ingói, a járadékát a megváltási árát pedig a járadékbirtok átlaga biztosítja. Ha tehát valaki a járadékot nem fizeti, a végrehajtás alá a járadékkötelesnek csakis az ingói vehető s csak végső esetben szolgál az ingatlan, a járadéktelek a járadékra jogosultnak a kielégítésére. A járadéknál a tőkét törleszteni lehet, de nem szükséges. Ha a telepítés állami s gazdasági érdek, az államnak meg kell hoznia az áldozatot, vagyis tehát ott s akkor, ahol e tevékenységre állami szempontokból elsősorú szükség van. A helyi tekintetek szempontjából a tér a magán-telepítési tevékenységnek bátran átengedhető; ha azonban a magán-telepítés közérdekű, szintén állami támogatásban részesítendő.

Magán-telepítés csakis az állam engedélyével létesíthető, mert már maga a telepítés is állami feladat. A külföldön élő volt magyar honosok s utódai, a visszatelepülnek, félannyi befizetést teljesítenek. Ez tehát kedvezmény.

Az állam a telepítésre nemcsak pénz, de telepítésre alkalmas állami ingatlanokat is biztosít s éppen azért az állami ingatlanok a telepítési alap vagyonához csatolatnának.

Igen érdekes a javaslatban az ingatlan feldarabolása is. Ahol a szaporodó népesség munkaalkalmat nem talál, ott a parcellázás tűdvös; — ott azonban, ahol kiszegedásra nem alkalmas ingatlanok daraboltatnak szét, ott a parcellázás nem kívánatos s éppen ezért hatósági engedélyhez kell kötni az ingatlanok a feldarabolását, mely ha közérdekű, a felmérés s felosztás munkálatait az állam ingyen végezteti s ha a szerződés 50 kat. holdnál kisebb terület-

ról szól, bélyeg- s illetékmentességben is részesül.

Lehetnek esetek, hogy az ingatlanfeldarabolás feltétlen szükségét képez. Ilyenkor az államnak kell közbelépnie s a feldarabolást közvetítenie. Évből majd felhatalmaztatik a földművelésügyi miniszter, hogy ilyen esetek miatt állásokat veszített gazdasági cselédek s azok a mezei munkások s kisbirtokosok, kik szegénységük miatt parcellát nem tudnak venni, haszonbérlet útján jussanak kisebb földrészekre, mely haszonbérlet bizonyos idő múlva tulajdonná változik át. Évvvel a visszavándorlást is elő fogjuk segíteni, mikor is a visszavándorlónak, kiknél a földszerszés lehetőségének a biztosítása a fő, a telepítési alap ingatlanaiól rész juttatható. Ingatlanfeldarabolásnál az egyházi s népnevelési intézményekről épp úgy fog gondoskodás történni, mint az állami telepeken. Azonban a visszavándorlótól is meg fogjuk kívánni a kellő vagyoni képességet, vagyis a vételár egyharmadának az előre való fizetését.

Vannak vidékek, hol a szociális bajoknak a kuforrása abban rejlik, hogy a nagybirtokok kizárólag nagybérletek útján hasznosítatnak. Hogy ez elő ne forduljon, ellensúlyozására a haszonbérleti társulati alak vétetett a javaslatba. Vagyis társulati uton mezei munkások, kisgazdák nagybirtokot is vehetnek haszonbérbe s azt vagy egymás közt kisebb részletekre osztva, vagy pedig együttes üzemben kezelhetik, mikor is ez az utóbbi mód, főleg kerti veteményeknél vagy belterjes művelést kívánó kereskedelmi növényeknél, vagy nagyobb befektetést igénylő birtokoknál mutatkozik célszerűnek.

Az ilyen társulás megkönnyítését s támogatását az állam elő fogja mozdítani s a társulatok működése is állandó feltűlegé alatt lesz. A támogatásnál adó-, bélyeg-, illetékmentesség, a leteendő óvadék, a gazdasági felszerelésre szükséges összeg előlegezése játszik a főszerepet s így a földtulajdonos épp úgy adhatja bérbé birtokát egy bérlő helyett társulatba tömörült földművesmunkásoknak vagy kisgazdáknak is.

A telepítési főhatóság mellé országos tanács állítatik, mely a kormánytól teljesen független lesz s a király élethossziganra nevezi ki tagjait, a kormányzat minden érdekelt tagja által képviselve.

A tagosítás vármegyénkben.

Turócsezentmárton, 1909. május 20.

(P. V.) Május 1-én a tagosítási eljárás során új rend lépett életbe. Lapunk más helyén közöltük, hogy a földművelésügyi miniszter kiket nevezett ki vármegyénkben a földosztályozását és becselést végző bizottság elnökeiként. Amint a közzétett névsorból látniuk, a kinevezésnél gondja volt a minisz-

az amerikai Egyesült Államok polgársága, képes volt törvényes intézkedésekkel övni, megvédeni természetű emlékeit: mennyivel szélesebb az minálunk, ahol századokra visszatekintő természetű emlékek gondozásáról, megvédéséről van szó, melyet az idő vasfoga ugys pusztít.

Darányai a gyöngéd gondolat, hogy ez meg is történjék. Ma szerkesztőségünkben egy kedves könyvet kaptunk: Kaán Károly jelentését a természetű emlékek gondozásáról. A jelentést Darányi földművelésügyi miniszter megbízásából tette és nagy szeretettel, valamint tárgyismerettel állapítja meg a természetű emlékek gondozásának szükségességét és módját. Mindenekelőtt szükség van történelmi és természetű emlékeink pontos összeírására és aztán azoknak a társadalom védő pajza alá való helyezésére. De még ez sem elég. Hatósági gondozó kezekre is szükség van. Mindezt meggyőzően, melegen és szeretettel tárja elénkbe a szép jelentés, amellyel megindul természetű és történelmi emlékeink fenntartásának komoly és állandó munkája. Mert hogy a kérdés felszínre jutott, nincs kétségünk abban, hogy a nemzeti kegyelet nem fog megállani, hanem egyetemes érdeklődése és szeretete még a mai zavaros napokban is talál módot, hogy történelmi emlékeinket se ember, se idő ne pusztítsa. Emlékeztessenek azok századokon át a honfiumi kegyeletrre és magyar voltunkra.

ternek arra is, hogy minden vármegye területéről legalább három—négy kisgazdát is felvegyen a szakértők közé, hogy e fontos birtokpolitikai eljárásban a kisenber érdekei is megfelelően érvényesülhessenek.

A tagosítás eljárási legfontosabb része, a mitől első sorban függ a tagosítás eredményessége, megbízhatósága, a helyes keresztültvitelt vitt osztályozás és becslés. Az 1832. évi tagosítási törvény értelmében a Királyhágón inneni jogterületen az osztályozás és becslés az érdekelték jelenlétében, az uraság és jobbágyság által szabadon és egyenlő számmal választott személyek hozzájárulásával történik meg. A bírói gyakorlat az alkalmas szakértői bizottságot úgy állította össze, hogy az érdekelték érdekesoportok szerint urbéri választmányt alakítottak, a melynek kebeléből kiküldött becsbűző végeztek az osztályozást és becslést az eljáró bíró vezetése alatt. Könnyen látható, hogy a szakértői bizottság eddigi összeállításában nem felelt meg a kívánalmaknak. Számos panasz merült fel, hogy a szakértői bizottság tagjait az osztályozás és becslés keresztültvitelénél nem tárgyalások indok, hanem megbízók érdeke vezérik. És ez érthető is, mert a szakértői bizottság eddig csupán a különböző érdekesoportok megbízóiból alakult és abban a helyi érdekeltől távol álló tárgyalásos szakértelem képviselője nem volt.

Az új rendelkezések ezen a bajon gyökeresen segítenek. A tárgyalóságos abban nyeri biztosítékát, hogy a szakértői bizottság elnökét a bíróság nevezi ki és csak olyan nevezhető ki, aki a folyamatban levő birtokrendezési ügyben érdekelve nincs. A kinevezendő elnök szakértelmét pedig az biztosítja, hogy a bíróság csak azon gazdasági szakértők közül választhat elnököt, akiket a földmivélségi miniszter kijelölt. Eddig osztályozása és becslése esetében pedig egyenesen — a bíróság becsbűzős nélkül — a földmivélségi miniszter jelöli ki elnökül a legalkalmasabbnak mutatkozó szakértőt. — Ezért jelentősek a mostani kinevezések. A szakértői bizottság összeállításánál azonban most sem mellőzhető a helyi különleges viszonyokat ismerő szakértők, akiknek a bizottság tagjaivá és póttagjaivá való megválasztása továbbra is érdekesoportok feladata marad.

A szakértői-bizottság most a határ felezését bíró nagyobb és a határ másik felét bíró kisebb birtokosok érdekesoportjai által választott két rendes és két póttagból áll, akiknek elnökét a földmivélségi miniszter által most kijelölt egyének közül nevezi ki az eljáró bíró. A választott rendes szakértő helyébe akadályoztatás esetén a választott póttag lép s ilyenkor a póttag helyét tölti be a bíró kinevezéssel. Így a bizottság tagja gyanánt lehetőleg mindig olyan szakértő működik, akit az érdekelték bizalma választott be a bizottságba. Mert az eljáró bíró szabadon csak akkor nevezheti ki szakértőket, ha a tárgyaláson sem a rendes, sem a póttag nem jelenik meg, vagy ha az érdekelték sem rendes, sem póttagot nem választottak. Tehát a működő bizottság tulajdonképpen csak két tagból és az elnökéből áll. De ez az összeállítás nemcsak költségkímélés szempontjából helyes, hanem azért is, mert az eddigi tapasztalatok szerint az osztályozás és becslés tényleges munkáját csak egy-két szakértő végezte,

amíg a többiek szerepe csak arra szorított, hogy a szárazasánál szavaival a tárgyalóságos rovására megbízóknak érdekei felé billentsek a mérleget.

A szakértői munkálkodás a mintaföldeknek a helyszínén történendő felállításával veszi kezdetét. Ugyanezkor meg kell határozni az egy hecsoldnak megfelelő pénzbeli egyenértékét is. Az eljáró bíró a megállapodásokat jegyzőkönyvbe veszi és az egyes földrészekre megállapított művelési ág jelzését és a földrészeket osztályozásait az osztályozási jegyzékbe sajátkezűleg bevezeti. A bírót ebben munkájában kell, hogy támogassa a szakértő gazdasági szakértelme. Itt dől el a tagosítás igazságos volta. Mert egy közös tömegbe olvadt tagosítandó területből minden érdekelt csak egy nyerheti vissza jogos tulajdonát, ha a tömegbe beadott ingatlanainak értékét a szakértők helyesen állapítják meg és a határ minden egyes darabját helyesen értékeli.

H I R E K.

A helybeli polgári leányiskola növendékei által a mai napra tervezett műkedvelői előadás közbejött akadályok miatt június hó 6-ára tetetett át. A részletes programot a jövő számunkban közöljük.

Érettségi biztos. A vallás- és közoktatásügyi min. kir. miniszter a helybeli felső kereskedelmi iskola érettségi biztosául *Mittelmann* Nándor felső kereskedelmi iskolai címetes igazgatót nevezte ki.

Az új kataszteri biztos. *Lekoocz* Jenő pénzügyi tanácsos a folyó hó 18-ára és 19-ére érkezelre hívta össze a vármegye körjegyzőt s megbeszélte velük azokat a tennedőket, melyek az új kataszteri munkálatok megkezdésénél feltétlen szükségesek.

Iskolalátogatás. *Istvánffy* Gyula miskolczi áll. polg. isk. igazgató és iskolalátogató f. hó 21. és 22-én vizsgálta meg a helybeli áll. polg. leány- és fiúiskolát s az itt tapasztalt rend, pontoság s a növendékek ritka haladása fölött elismeréssel fejezte ki.

Eljegyzés. *Grosz* Lipót istvánlaki béről eljegyezte *Lövinger* Herman kisselmei fakereskedő kedves leányát, *Márhát*.

Pohívás. A töröcszentmártoni felső kereskedelmi iskolában az 1899. évben érettségizett volt tanulóirainkat ezúton felkerjük, hogy a *folyó évi június hó 29-én* Töröcszentmártonban megtartandó tízéves találkozóknál kivétel nélkül megjelenjen sziveskedjenek. *Váradi* Pál (Budapest, VI., Gróf Zichy Jenő-utca 47.), *Mész* Kálmán (Budapest, VII., Klauzál-tér 9.).

Bezárt iskola. Vármegyénk alispánja a nagyos-pesényi állami elemi iskola bezárását, a közösgben fellépett vróhenyjárány miatt, elrendelte. Az iskola bezárása a járás fűszolgabírájának jelentéséből kifolyólag történt.

Papválasztás. A neopáli evangélikus egyház az elmúlt vasárnap tartotta papválasztó gyűlését. A választás azonban eredménytelen maradt, mert az egyedüli kandidáns, *Scholtz* Lajos, a hollaiai és számbokrétek lelkelen felizgatása miatt, nem kapta meg a szükséges kétharmad többséget. Az új választás ideje még nincs kitűzve.

Kinevezés. A pénzügyminiszterium vezetével megbízott m. kir. miniszterelnök Nagy Sándor töröcszentmártoni m. kir. adóhivatali gyakornokot Berettyóújfalura adótitázzé nevezte ki.

Az új kórház felülvizsgálatával a m. kir. belügyminiszter *Jendrassik* Ferenc műszaki tanácsost bízta meg, ki eme megbízatásának a mult pénteken és szombaton már eleget is tett.

Csernoch püspök és Hlinka. A Szegedi Friss Újság írja a következőket:

Csak most pattant ki, hogy Hlinka plébános, aki a rózsahegy-i vérengzés előidézője volt bujtogatásával, a napokban Szegeden idős Csernoch János esanádi püspök elő járult, hogy szabadítsa ki az államfogházból.

A rabkórház fölszentelése után az első padsorban ülő államfoglyok közül felkelt Hlinka plébános és a esanádi püspök elé lépve, mély meghajlás után kezét csókolta.

— Méltóságos püspök ur, jóságos atyám, — így szólt az államfogoly, — én Hlinka plébános vagyok.

A esanádi püspök meglepetve lépett vissza, mintha hoznának, szóba álljon-e az elévelyedet, bűnös emberrel.

— Irgalomért esdek, — szólt Hlinka, — meguntam a rabságot, ha vétettem is, megszenvedtem érte.

— Mit tegyek érted, fiam? — kérdezte a püspök.

— Arra kérem méltóságos püspök urat, pártolja azon kérelmemet, melyet az igazságtgyminiszteriumhoz küldtem: feltételes szabadságról esedezem.

Csernoch püspök szóról-szóra a következőket mondta:

— Fordulj a te jóságos atyádhöz, Párry püspökhöz, aki ismeri a te ügyedet, ismer téged és bizonyára jóra fordítja a te dolgod, ha látja, hogy jóra öszintén megtérél... **Én** nem tehetek érted semmit.

Egy szontanu így mondja el az esetet, mely Csernoch püspök és Hlinka plébános között lefolyt. Hlinka tényleg mintha kijöznodott volna valamennyire. Aztán idősebb is lett egy pár évvel, megkomolyodott és lassankint belátja, hogy népbolondítással nem lesz belőle kanonok, sőt állását se tarthatja meg, a reabizott népet pedig katasztrófák elé viszi.

Helyreigazítás. A gyermekvédő liga czei gyűléséről lapunk 18. számában közölt kímutatást helyreigazítjuk olyképen, hogy *Fischer* Armin, *Starke* Pál, *Schwarz* Kálmán, özv. *Schultzné*, *Teszák* Samu, *Patsch* Béla nem 1—1 koronát, hanem 2—2 koronát adományoztak.

Öngyilkos erdőőr. *Rakásny* János, báró *Bévy* Ferenc erdőőre, a mult vasárnap *Dobner* után feleségével és kényerespajtsával, *Dobner* József erdőőrrel pityázlatgot a a bírtalmi koreszamban. Elfogyasztván két liter borocskát, megindultak hazafelé, a gyönyörűséges *gyagyeryi* völgy felé. Útközben *Rakásny* elővette revolverét, s minden előzetes bevezetés nélkül lövöldözgetni kezdett. Felesége és erdőőrátársai mindenképen igyekeztek rábeszélni a kissestias embert, hogy tegye el a veszedelmes szerszámot, de hiába. Ekkor az asszony és *Dobner* egy kisse előre siettek, mert féltek, hogy *Rakásny* csupa pajkosságból valami ostobaságot követ el testi épességük ellen. 157 érték el az első erdőőri lakot, hol *Dobnernek*

volt lakása. Itt vártak egy ideig, sőt már vasórázni kezdtek, de Raksányi még mindig késett. Az asszony is, meg az erdőőr is nyugtalanokdai kezdett. Fogta hát magát Dobner és visszatam Raksányi keresésére. Meg is találta őt egy tisztán, hol még mindig revolverével babrálgatott. Amint meglátta a fejéje közelélt társát, felemelte a fegyvert és rákiáltott:

— Ha még egy lépést közeledsz felém, lölelek!

Dobner csitítani kezdte a becsipített embert, aki mindinkább fenyegetően kezdett viselkedni vele szemben. A szépség azonban nem használt. Végül is megugrán a sok kérés, könyörgést, ott hagyta pajtását és visszament az erdőőr lakba. Elhunat azonban néhány jó megvédőre, de Raksányi mégsem jött. Most már az asszony is térje elé indult, hogy szép szóval rávegye a hazatérésre. Dobner kalauzálása mellett csakhamar rá is talált Raksányira, aki ekkor már a pázsiton fektött. Kültögetni kezdtek, de bizony hiába, mert ekkor már halott volt. Az agyába röpitett golyó kioltotta életét. Raksányi egyike volt a legjobb és legügyesebb erdőőröknek s azért meg is hecsültük őt mindentől. Épp ezért érthetetlen és megmagyarázhatatlan az öngyilkosság oka.

Turóczenzmártoni kuglázó társaság névvel városunkban életrevaló egyesület alakult. Dr. Bartha Ferenc kir. közjegyző összehívására e hó 20-án a Patsch-féle nagyvendéglő kerti helyiségében megtartott értekezleten alakult meg a társaság és mindjárt meg is választotta a tisztikarát. Elnök lett Boldis Ignác, alelnök lett Raisz Béla, pénztáros lett Petrács Mihály, választmányi tagok lettek Akantisz Ödön, Balogh László, dr. Barta Ferenc, Csepessányi Sándor, Dávid Károly, Fenyő Sándor, Frank Sándor, Gyéldán Gyula, Herkely Kálmán, Kosaczkay Rezső, dr. Schindler Arthur és Wunder József. Az egylet a tajpai számára hétköznapiokra délután 5 órától, vasár- és ünneppapokra pedig délután 3 órától kezdve biztosította a Patsch-féle nagyvendéglő kerjében felépített tekepályát, ahol alkalomk lesz a tagoknak és családtagjaiknak barátságos összejöveteleken idejüket kellemes szórakozással eltölteni. Minden félreértés kiküszöbölése végett dr. Bartha Ferenc indítványára kimondták az értekezlet, hogy akik tévedésből esetleg az értekezletre meghívatást nem kaptak és arra igényt tarthattak, mint tagok szívesen láttatnak. Az egyletbe belépni szándékozók felvételük végett a választmány bármelyik tagjához fordulhatnak.

Nagyvonyolva. Ebben a számban összpontosul a magyar függetlenségi párt programja. Ezáltal azonban nem a politika adja meg az aktualitást, hogy e számot odaiktuk ujdonságunk címénél, hanem az, hogy a Gyermekvédő Liga sorsjegyek huzásától innár

csak 48 nap választ el. A sorsjegyek iránt máris olyan élenk kereslet mutatkozik, mintha közvetlenül a huzás előtt állnánk. Ezt nem is lehet csodálni, mert hisz a Liga népszertiségetél eltekintve, a sorsjétektervezet is valószággal szonziációs, amennyiben minden sorsjegy feltétlenül nyor egy arany vagy ezüst tárgy. A nyereménytárgyak kivétel nélkül izlésesok és a fővárosban és vidéken látható nyereményköllekeiók általános feltűntést keltenek. Aki tehát szerény állférével egy humánus intézmény támogatni óhaját és azonfelül egy szép emléktárgyra óhajt szert tenni, az siessen és vegyen egyet ezekből a sorsjegyekből, melyek az Országos Gyermekvédő Liga Országos tombolajátékának központi irodájában Budapest, Ferenciek-tere 4. sz. alatt és azonfelül az összes fővárosi és vidéki tőzsdékben kaphatók 1 korona 50 filléért.

A szesz hatása közben. Erkan József nagyon beszélgethetet a mult vasárnap, mert mikor kijött a pálnékasbutikból, minden incidens nélkül beléköttöt a magyarul beszélő közönségbe s nagyhangon fenyegetődzött: — Agyonütök ma minden meggyart.

Perse az ördög sem félt tőle. Végre is a csendőrség megunta a dolgot s elhelyezték az egyenruhák láttára megszelídült oroszánt a közgazgatási fogházba, hol kialudván magát, másnap gyáva nyul módjára letagadtott mindent és bűnbánva távozott a dutyiból.

A megtámadott végrehajtó. Két héttel ezelőtű megirtuk, hogy Goldbrunner Gyula znióvárjai végrehajtót — saját elbeszélése szerint — magyar munkások megtámadták és kirabolák. Az állítólagos utonállásról lapunk utján tudomást vett a csendőrség is, ki most azt jelenti, hogy a rablólísteriáihóh pozitív adatokat megállapítani képtelen volt.

Vörös verekedés. Kohuter Mártonné sz. Dotko Mária téglagyári munkásnót a folyó hó 19-én ugy elverte Szostrolonyik József szai-nai illetőségű munkás, hogy sérüléseivel ez több napon át kénytelen lesz az ágyat őrizni. A verekedő munkás a csendőrség bekísértő a járásbírószá fogházába.

Tolvajesemények. Bobek András szklabinaváraljai lakos jelentést tett a turóczenzmártoni csendőrségnel, hogy valaki a padláson át behatolt szobájába s onnét mintegy 300 koronát érő ingóságát ellopta. E feljelentés alapján a csendőrség kutatni kezdte s a totteseket Chmurai Milán 12 éves, Brna Száros János 11 éves szklenői fiuk személyében ki is derítette. A fiuk mindent bevallotak. A csendőrség a tolvajeseményeket feljelentette a beszterezbányai kir. ügyészségnel.

Óriási munkahiány. Az amerikai munkaszövetség titkára az egyes munkakerültekből bekívánt kimutatások alapján a ma is munkanélküli amerikai polgárok számát két millióra becsüli; megközelítőleg sem állapítható meg azonban a bevándorolt munkások

száma, akik nem jutnak munkához, avagy csak pár napra, s bizonytalan időre, s a bevándorlások egyre tart, a munkánélj helyzete — a megélhetés drágulásával — folyton rosszabbodik.

A tavasz ébredése erősen tapasztalható Hida B. helybeli jóhírű fűszer- és esemegek-kereskedésében, hol a tavaszi konyhaszerok, a külfönelé zöld fozelékek és kerti vetemények naponta frissen érkeznek, és nagy megelégedéssel a fogyasztóközönségnek bizonyítja az a körülmény, hogy azok naponta, még a legfrissebb állapotban el is fogynak.

Sok pénz takarítható meg mindenki által, aki sarkvándorlás előtt Steiner Lajos turóczenzmártoni sarkókereskedő árjegyzékét kéri. A nevezett cégnél azonkívül képek, szobrok, külfönelé szabadiszok nagy választékban kaphatók és életnagyságu arcképek fénykép után készíttetnek.

Egy kocsis szerezőtelensége. Stefko János bellai szülötetű kocsis a mult kedden Berger Ede jahodniki földbírtokostól krumpit szállított. Amint fel akart ülni a már megtrakkott szekérre, lába véletlenül a kocsikerék küllőji közé került s a megindult kocsis a szerezőtelén ember lábát nyomban ketté törté. Veszedelmes helyzetéből a segítségére siető cseledek mentették ki. A súlyosan megsérült embert gyógykezelés végelt a helybeli kórházba szállították be.

Támogassuk a Kossuth-muzeumot! 1848, örök emléktűnk, nagy idő, de nagyok megteremtői is emlékeztűnkre elragad az áhítat és a kegyelet! Nemzeti küzdelmünk fennmaradt emléktárgyai szebb, magasztosabb jövendő kivívására ösztönöznek. Ezen ereklyék legdusabb tárllazát magasztos rendeltetésében nem segíyezék. A multban még a Bánffy, Széll, Tisza, sőt Fejérváry kormányja is támogatták, de a mostani kormány nem tette meg kötelességét. Egyedül hazafias társadalmunktól várjuk, hogy meggátolja foszlatását és ezzel megmenti a Kossuth-muzeumot, ha remek kiadványait vásárolja. A Kossuth-muzeum megküldi 10 koronáért Hoek János: Rákócziné című disznutvét; 20 koronáért ugyanennek szalonkiadását; 100 koronáért: „Kossuth Lajos azt izente” című 170 cm. széles, 130 cm. magas, hatalmas, lélekemelő legnagyoib remek olajnyomatot egyszerli keretben, 150 koronáért ugyanazt remek széles arany diszkeretben; 150 koronáért Kossuth Lajos (Eredetijét Kossuth Ferenc festette), Rákóczi, Petőfi stb. jelesoink életnagyságu olajfestéses arcképeit. Hazafiak! Éptűléstekre is, de szent ereklyéink megmentésére is, rendeljétek fenti elragadó remekműveket! Minden megrendelés szerkesztőségünkhez intézendő.

Geológiai és hydroológiai vélemény a Szultán-forrásról. Dr. Palfy Mór, a m. kir. földtaní intézet főgeológusa a következőket

Svehla János és Paulovics Béla
= első turóczi sarkóráktára! =

SARKÓVÉK

A legkötűnőbb minőségű, valódi karrarai és hazai természetű márvány és gránit, — továbbá többféle színű veronai márvány, sziléziai, svéd és görög gránit, labrador stb.

60–2000 koronáig terjedő árakban kaphatók
Svehla János kárpitos, butor-raktáros temetkezési vállalatánál
TURÓCZSZENTMÁRTONBAN.

Mindentéle kőfaragómunkák, valamint javítások elvállaltatnak! — Szolid és figyelmes kjszolgálás!

irja: „... A singleri völgy mentén halad végig a vetődési vonal, amely vonalon a föld mélyéből feltér a szénsavgáz. E szénsavgáz a vetődési vonal mentén telíti a fennebb említett idősebb képződményektől összegyűjtött vizet és a szénsavval telített víz a vele érintkező kőzetekből kioldja azokat a gyógyító hatású ásványi anyagokat, amiket a vízben a chemiai elemzés kimutatótt, a Szultán-forrásban különösen a tekintélyes mennyiségű lithiumot. E vetődési vonal mentén a singleri völgyben két helyen törnek fel a szénsavgázzal ilyen módon telített vizek. Az egyik a Singlér községben levő Szultán-forrás, mely a Singlér-patak hordalékán át fakad a felületre, a másik ettől körülbelül 1000 m-re északra, Szinyolpöc község határában a Salvator- és a környékén levő források, amelyek nagy-kiterjedésű lép közepette jutnak a felületre. Látható tehát a hydrologiai és geológiai viszonyok ezen leírásából, hogy egy a singleri forrásnak, mint a Salvator-forrásnak teljesen ugyanaz a képződési módja s minthogy a szénsavval telített víz mindkét forrásnál hasonló képződményekkel érintkezik, a vízben oldott anyagoknak is hasonlóknak kell lenniük. És tényleg, ha a két forrás chemiai elemzését összehasonlítjuk, feltűnik a megegyezés, sőt az egyes alkatrészek mennyisége is nagyon közel áll egymáshoz. A Szultán-forrásnak annyiban előnyösebb a helyzete, hogy az a singléri patak hordalékán közepete fakad és lép nincsen körülötte. A tapasztalás ugyanis azt mutatja, hogy majd mindenik szénsavas víz, amelynek közelében lápos területek vannak, esőzés vagy hóolvadás után jodoformszagú. A jodoformnak vagy ahhoz hasonló vegyületeknek képződése még kellőleg nincsen tanulmányozva, de alighanem a lápos területen szénsav vagy szénsavas víz jelenlétében végbemenny oxidatív folyamatoknak kell tulajdonítanunk... stb.“

A Liniment, Capsic comp., a Horgony-Pain-Expeller igazi, népszerű haziszere lett, mely számos családban már sok év óta mindig készletben van. Hátfájás, csipőfájdalom, fejtájtás, köszvény, eszuszál stb.-nél a Linimenttel való bedörzsölések mindig fájdalom-essillapító hatást idéznek elő; sőt járványkór-nál, minő: a kolera és hanyóhasolyás, az altstnek Linimenttel való bedörzsölése mindig igen jódon bizonyult. Ezen kitűnő háziszere jó eredménnyel alkalmaztatott bedörzsölésként az influenza ellen is és úvegekben: á 80 fillér, 1 kor. 40 f. és 2 korona a legutóbbi gyógyszerárban kapható; de bevásárlás alkalmával tessék határozottan: Richter-féle Horgony-Linimentet (Horgony-Pain-Expeller) kérni, valamint a „Horgony“ védjegyre és a Richter cégjegyzésre figyelni és csak eredeti úveget elfogadni.

Ha szívesége van sírköve, azt ottson és prima kivitelben vásárolja meg. Jó munka csak tölem készíthető; ha más ajáni, az rossz, tessék visszautasítani, bizonyítja a naponta beérkező számos köszönőirat, melyek bárki által megtekinthetők.

Steiner Lajos sírközülete

Turócszentmártonban, főtutca.

Óriási választék a legfinomabb márvány, gránit, sient sírkövekben. Már 40—3000 koronáig terjedő árakban kaphatók! — Az összes kőfaragómunkák és javítások elvállaltatnak. Szolid kiszolgálás!

KÖZGAZDASÁG.

Az édesvízi halászat és halgazdaság.

A földmivélsügyi miniszter kiadásában e címmel egy érdekes és hízogapólt szakmunka jelent meg, melyet a miniszter megbízásából Répássy Miklós műszaki tanácsos írt meg s mely egy most fejlődő nagyfontosságú gazdasági águnk legfontosabb kérdéseit ismerteti meg a nagy nyilvánosságáig.

A könyv az elméleti részek mellett fontos gyakorlati útmutatásokat is tartalmaz; négy-száznyolcvan oldalra terjed s öt főszerzőre oszlik. Az első részben az általános tudnivalókat sorolja fel az író, a második a mesterséges, a harmadik a természetes halászatról szól; a negyedikben a magyar halászási közigazgatást, az ötödikben pedig a külföld halászási viszonyait ismerteti.

Az általános részben, mindenekelőtt a halászat szó gazdasági értelmét magyarázza meg, kifejtve, hogy e szó nemcsak a hal kifogását jelenti, hanem minden halhus előállítására irányuló tevékenységet magában foglal. Ezután közérthető módon írja le halaink természetrajzát, halfajtáinkat, elterjedésük feltételeit, ellenségeiket, táplálékukat

A mesterséges halászatról szóló részben részletesen kifejti a tógazdaság és mesterséges halászat fogalmát, ismerteti a haltenyésztési módokat s az addig nyert tapasztalatok alapján gyakorlati útmutatásokat ad. Vizsgálja hazai viszonyainkat, az alacsonyabban fekvő vidékeken főként a ponty tenyésztését javasolja, mellyel együtt, mint melléktermelvény a fogas, stüll és compó, valamint a harsca, csuka, angolna és pisztráng is tenyészthető. Magas szintjainkon a sebes pisztráng, a szivárványos pisztráng és a pataki sajblinggal berendezendő tógazdaságoktól vár jöve-

delmezőséget. Részletesen ismerteti a halgazdaságok berendezését, a halastavak és teleltetők szerkezetét, a tavak trágyázási módjait s a trágyázás fontosságát.

A pontyos tógazdaság mellett külön leírja még a pisztrángtenyésztést is és felvilágosításokat ad a halak szállítására és értékesítésére vonatkozólag.

A természetes halászat kérdését a halászati törvény már szabályozza, — de az e törvény keretén túl is vannak még fontos témaválók, melyeket nem szabad elhanyagolnunk, ha nem akarjuk folyóink halállományát veszélyeztetni.

A halászatunk közigazdaságáról szóló fejezetben rövid történelmi visszapiantást tesz, majd az állami intézmények és az állami haltenyésztési tevékenység leírása után, átér a mai halászat tüzetes ismertetésére, külön jellemzően főbb folyóink és tavaink halászatát.

A jövő fontos feladatának tekinti halászási törvényünk revízióját a halkereskedelem szervezését és a tógazdaságok felvolgyezését, mert haltenyésztésünk igazi kifejldése csak ezek segítségével várható.

A tanulságos kötet bolti ára 1 korona, felkészettek, tanítóknak és jegyzőknek pedig ingyen küldi meg a földmivélsügyi miniszterium könyvtára.

Szerkesztésért felelős: Dugovich Titus.
Helyettes szerkesztő: Boldizsár Boldizsár.
Kiadótulajdonos: Moskóczy Ferencné.

HÉDA B.

fűszer- és csemegekereskedése
Turócszentmárton, főtér.

Valódi lipitói juhturó, kifűnő ementőségű parnica-, osztyepka- és valódi erantáli sajt. — Herz- és Pich-féle valódi zsámi. — Fűrth-, Heller- és valódi svajci cukorkák. — Naponta friss zöldségek és főzélékek!

Nagy liszt- és kávéraktár!

Boreladás.

Tokajhegyalján, Tolcsván és a zsadányi előhegyen termett saját kezelésű, tiszta boraimat ajánlom megvételre.

1907. évi számorodni	ára literenként	—	korona	70	fillér
1908. " " " "	" " " "	—	"	70	"
1903. " " " "	" " " "	1	"	06	"
1902. " " " "	" " " "	2	"	—	"

5 puttonyos gyógy aszú borok literenként 5 koronától 20 kor-ig.

Szamorodnik 136 literes hordókban szállítatnak hordók nélkül.

Hordók bérmentve visszaküldendők, ellenkező esetben literenként a hordóért 8 fillér számítatik.

Tisztelettel:

NAGYKÁLLÓI KÁLLAY EMÁNUEL

szőlőnagybirtokos **TOLCSVA** (Zemplén megye).

Haltengerger Béla

Kassa

ruhafestő, vegytisztító és gőzmosó gyárainak képviselője:

Reisz Lipótné, Turócszentmárton.

Nagy választék női és gyermekkalapokban

IRÓGÉPEK.

Egy jókarban levő, látható írású **SUN STANDARD** írógép és egy új, félig látható **SMITH PREMIER** írógép mélyen leszállított áron eladó. **Cim a kiadóhivatalban**

Védjegy: „Horgony”

A Liniment, Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióknak bizonyított háziasszer, mely már sok év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult köszvényes, ízületi és meghűlésesknél, bedörzsölésképpen használva.

Figyelmeztetés! Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csak olyan üvegek fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ár üvegekben K. -80, K. 1.40 és K. 2. - és üvegyűzők minden gyógyszertárban kaphatók. Főisk. Turók József gyógyszerésznél, Budapest.

Dr. Richter gyógyszerára az „Arany oroszlán”, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu. Minden napi szétküldés.

Turóc városi árnyéki raktár: Schönaich Viktor gyógyszerésznél Zlínóváralján — és Toperczer Sándor gyógyszerésznél Turócszentmártonban.

SZÉPIRÁSI

Vizsgalapok

legjobb minőségű fementes papíron 100 drbja 1 korona 60 f.

Kapható:

Moskóczi Ferenc

könyvkereskedésben Turócszentmárton.

2314/1909. sz.

Hirdetmény.

A beszerzezbányai kir. törvény-szék néh. Galanda Samu volt turócszentmártoni kir. közjegyző biztosítékának kiadása tárgyában felszólítja mindazokat, akik a biztosítékra az 1886. VII. t. c. 40. §-ánál fogva törvényes zálogjoggal bírnak, hogy követeléseiket a hirdetménynek a Budapesti Közlönyben történt harmadszori közzétételétől számított három hó alatt ezen kir. törvény-széknel jelentsék be, mert különben azok tekintetbe vétele nélkül fog a biztosíték kiadása iránt intézkedni.

Beszerzezbányán, 1909. május 11.

Székelý
kir. tszéki bíró.

Czukrászda áthelyezés!

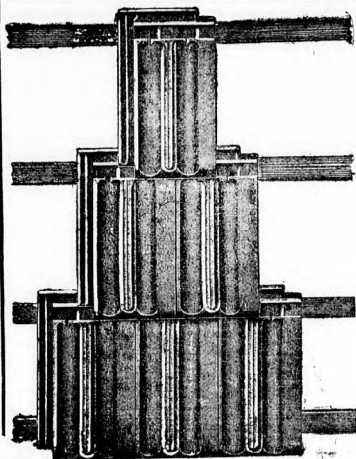
Van szerencsénk a n. é. közönséget értesíteni, hogy az itteni piacon már 50 év óta fennálló

Cukrászdánkat

eddig saját házukból a szentmártoni takarékpénztári ház tágasabb helyiségeibe helyeztük át.

Az újonnan berendezett tágas helyiségekben kényelmesebben szolgálhatjuk ki nagybecsült vendégeinket friss süteménnyel, különféle cukorkával, tortákkal, valamint meleg és hideg kávéval és csokoládéval, teával, fagyalttal és befőtt gyümölcsessel. — Továbbá elfogadunk megrendeléseket lakodalmak, névnapok és keresztelésekhez a t. megrendelő teljes meglegedésére. — A nagyérdemű közönség szives pártfogását kérve, maradunk teljes tisztelettel.

Balko és Starke.

Schulz Lajos

Szűcsány (Ks.-Od. vasút)
és Turócszentmárton

gőztéglagyárai szállítanak:

Francia kettőshornyolt-, hornyolt- és hód farku fedéscserpet, alagsőveket, nyersfalazati és idomtéglákat vízhatlan, fagyellenálló, egyenletes minőségben. Minden iparágnak megfelelő chamotte és tűzálló téglákat.

Építési vállalata

szerkeszt és épít: minden alaku gyári kényeket, kazánbefalazásokat, tűzelesi berendezéseket jótállás mellett.

Központi iroda: Szűcsány. Elárusítóhely Turócszentmártonban, Bindfeld Ármín czégnél.

Hirdetéseket felvesz a kiadóhivatal.

Magyar forrás! Húgyhajtó és húgysavoldó Magyar forrás!

Szultán-forrás

Nagyon kellemes, tiszta ízű, szénsavban gazdag, lithion-tartalmu ásványviz.

Gyógyító és üdítő ital!

Dus Lithion-tartalma következtében sikerrel alkalmazható vese-, húgykő- és hólyagbajok eseteiben, továbbá a légző- és emésztőszervek hurutos bajainak gyógyítására.

SZULTÁN Lithion-gyógyforrás-vállalat.

Kútkezelőség és központi iroda: **Igazgatóság: BUDAPEST, EPERJES.**

Kapható külföldön a következő városokban: Brüsszel, Páris, London, Newyork, Ostendeben.

Telefon Eperjesen: 74.

Telefon Budapestben: 111-93.

Vezérképviseelő: Moskóczi József, Turócszentmárton.

NYÁRI MENETREND.

A magyar királyi államvasutakon:

(Érvényes 1909. év május hó 1-től.)

Budapest—Túrözszentmárton:

Gyv. ind.	reggel 7-05,	érk. délután	1-38
Szv. „	délelőtt 9-15,	„	7-54
Gyv. „	délután 3-30,	„ este	10-21
Szv. „	délután 5-55,	„ reggel	4-16
Vv. „	éjjel 11-10,	„ délelőtt	11-19
Vv. Jánoshegyről	ind. reg. 4-47, é. reg.		7-10

Túrözszentmárton—Budapest:

Gyv. ind.	reggel 5-41,	érk. délután	12-45
Szv. „	„ 9-18,	„ este	7-10
Gyv. „	délután 2-52,	„	9-15
Vv. „	„ 4-56,	„ reggel	5-10
Szv. „	„ este 11-35,	„ délelőtt	9-50
Jánoshegyre i. d. u.	12.03, é. d. u.		8-35

Túrözszentmárton—Ruttká:

Gyv. ind.	délután 1-39,	érk. délután	1-47
Szv. „	„ este 7-56,	„ este	8-05
Gyv. „	„ 10-22,	„	10-30
Szv. „	reggel 4-16,	„ reggel	4-25
Vv. „	„ 7-15,	„	7-31
Vv. „	délelőtt 11-21,	„ délelőtt	11-31

Ruttká—Túrözszentmárton:

Gyv. ind.	délután 2-43,	érk. délután	2-51
Szv. „	reggel 9-02,	„ reggel	9-11
Gyv. „	„ 5-32,	„	5-40
Szv. „	„ este 11-24,	„ este	11-35
Vv. „	délután 4-43,	„ délután	4-55
Vv. „	délelőtt 11-00,	„ délelőtt	11-18

Budapest ny. p. u.—Zsolna:

Gyv. ind.	reggel 7-05,	érk. délután	1-33
Szv. „	„ 9-20,	„ este	8-30
Gyv. „	„ este 6-50,	„ éjjel	12-24
Szv. „	„ 9-20,	„ reggel	7-16

Zsolna—Budapest ny. p. u.:

Gyv. ind.	éjjel 3-46,	érk. reggel	9-30
Szv. „	reggel 7-18,	„ este	5-55
Gyv. „	délután 3-20,	„	9-45
Szv. „	„ este 9-15,	„ reggel	6-35

A os. kir. szab. Ks.-Od. vasutakon:

Kassa—Ruttká:

Szv. ind.	reggel 3-35,	érk. reggel	8-43
Szv. „	„ 5-—,	„ délután	12-05
Szv. „	„ 7-22,	„	2-—
Gyv. „	délután 12-05,	„	5-26
Szv. „	„ 12-35,	„ este	8-07
Szv. „	„ 4-00,	„	10-39
Gyv. „	„ este 7-10,	„ éjjel	12-—
Liptószentmiklósról	Szv. i. éjjel 3-15 é.		5-14

Ruttká—Kassa:

Gyv. ind.	reggel 4-02,	érk. reggel	8-40
Szv. „	„ 4-42,	„ délelőtt	11-40
Szv. „	„ 8-15,	„ délután	3-45
Gyv. „	délután 12-29,	„	5-12
Szv. „	„ 2-30,	„ este	9-14
Szv. „	„ 4-10,	„ éjjel	11-05
Szv. „	„ este 7-02,	„ éjjel	1-—
Liptószentmiklósról	Szv. i. este 10-40 é.		12-48

Ruttká—Zsolna:

Szv. ind.	reggel 5-40,	érk. reggel	6-07
Szv. „	délután 12-28,	„ délután	1-00
Szv. „	„ 2-18,	„	2-45
Gyv. „	„ 5-35,	„ este	5-57
Szv. „	„ este 8-25,	„	8-52
Szv. „	„ éjjel 10-54,	„ éjjel	11-20
Gyv. „	„ 12-04,	„	12-26
Vv. „	délelőtt 8-53,	„ délelőtt	9-18

Zsolna—Ruttká:

Gyv. ind.	reggel 3-38,	érk. reggel	4-00
Szv. „	„ 3-55,	„	4-26
Szv. „	„ 7-30,	„ délelőtt	7-58
Gyv. „	délután 12-05,	„ délután	12-27
Szv. „	délután 1-45,	„	2-12
Szv. „	„ 3-24,	„	3-52
Szv. „	„ este 9-21,	„ este	9-50
Szv. „	„ este 6-23,	„	6-52

Háló-, étkező- és buffetkocsik közlekedése

a m. kir. államvasutak vonalain 1909. évi május hó 1-től kezdve:

1. HÁLÓ KOCSIK

Idő	Nap- szak	Honnan — Hová	Idő	Nap- szak	J e g y z e t
1030 632	reggel	Ind. Budapest k. p. u. Érk. Wienbe	625 1000	regg. éjjel	A hálókocsit csak I. v. II. oszt. menetjegyekkel bíró utasok által megfelve pótlólag váltása mellett használhatók
200 611 1120	d. u. regg. d. e.	Ind. Budapest k. p. u. Érk. Predeal „ Bukarest	115 912 530	d. u. este d. u.	Csak június 1-től kezdve közlekedik. Brassón túl csak I. oszt. menetjegyekkel vehető igénybe
900 935	este d. e.	Ind. Budapest k. p. u. Érk. Fiume	750 600	regg. este	
410 455	d. u. regg.	Ind. Budapest k. p. u. Érk. Fiume	1215 1040	d. u. éjjel	
1045 955	éjjel d. e.	Ind. Budapest k. p. u. Érk. Zágráb	905 742	d. e. este	
1000 335 555	este regg. regg.	Ind. Budapest k. p. u. Ind. Kassa Érk. Poprádfelka	700 110 833	regg. éjjel este	Csak bezárólag június 30-ig és szeptember hó 15-től
1000 335 705	éjjel regg. regg.	Ind. Budapest k. p. u. Ind. Kassa Érk. Tátralomnicz	700 110 833	regg. éjjel este	Július 1-től szeptember 24-ig
320 747	d. u. regg.	Ind. Budapest k. p. u. Érk. Konstantinápoly	105 753	d. u. este	
930 1052	este d. e.	Ind. Budapest k. p. u. Érk. Piski	605 412	regg. d. u.	Csak I. oszt. menetjeggyel vehető igénybe
1000 620	este regg.	Ind. Budapest ny. p. u. Érk. Wien	740 1100	regg. éjjel	
910 144	este d. u.	Ind. Budapest ny. p. u. Érk. Brassó	740 214	regg. d. u.	
240 1150	d. u. d. e.	Ind. Budapest ny. p. u. Érk. Bukarest	125 555	d. u. d. u.	
1015 270 925	éjjel regg. d. e.	Ind. Budapest ny. p. u. Ind. Szeged Érk. Bázias	715 Ind. 428	regg. d. u.	Július 1-től kezdve augusztus 31-ig
1015 1020	este d. e.	Ind. Budapest ny. p. u. Érk. Oravicza	715 326	regg. d. u.	Csak július 1-től kezdve bezárólag aug. 31-ig
650 1176	este d. e.	Ind. Budapest ny. p. u. Érk. Berlin	930 436	d. e. d. u.	

2. ÉTKEZŐ KOCSIK

Idő	Honnan — Hová	Idő
205 640	Ind. Budapest keleti p. u. Érk. Wien	130 850
920 203	Érk. Ind.	705 270
200 1001	Ind. Budapest keleti p. u. Érk. Piski	115 508
320 1018	Ind. Budapest keleti p. u. Érk. Zimony	105 619
700 752	Ind. Budapest keleti p. u. Érk. Fiume	935 755
410 1134	Ind. Budapest keleti p. u. Érk. Zágráb	1215 448
735 1233	Ind. Budapest keleti p. u. Érk. Sátoraljaújhegy	955 439
515 935	Ind. Budapest nyugati p. u. Érk. Wien	140 905
755 1215	230 655	905 450
200 1030	Ind. Budapest nyugati p. u. Érk. Kolozsvár	150 520
611 144	Ind. Kolozsvár Érk. Brassó	1050 274
240 1027	Ind. Budapest nyugati p. u. Érk. Karánsebes	125 528
705 123	Ind. Budapest nyugati p. u. Érk. Zsolna	945 320
650 1005	Ind. Budapest nyugati p. u. Érk. Pozsony	930 610